

*Марія САВШАК,
Вікторія ШИХ
(Дрогобич)*

РОЛЬ ВИХОВАТЕЛЯ У РОЗВИТКУ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Відомо, що дитинство – не просто біологічний етап дорослішання, а особливий соціокультурний простір, у якому гра є основою розвитку особистості, важливим супутником дошкільного періоду життя, природною потребою дитини. Це ефективний засіб соціалізації та орієнтування у предметній дійсності, який потребує професійного супроводу задля реалізації виховного потенціалу.

На думку науковців (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій [1], Н. Лисенко, Т. Пантюк [2], [3], Т. Поніманська та ін.), гра не є статичним явищем, вона удосконалюється та змінюється паралельно з ускладненням психіки і соціального досвіду дитини. Ігрова діяльність розвивається від зовнішніх маніпуляцій з предметами через наслідування, повторення дій, сюжетів, до внутрішнього проживання ролі та свідомого виконання правил. Завдяки цьому перед вступом до школи малюк здатен підпорядковувати свої бажання загальноприйнятим нормам, свідомо виконуючи їх [3].

Оскільки дошкільник через ігрову активність моделює суспільні відносини, опановує соціальні ролі, то вихователь у закладі дошкільної освіти має стати для нього партнером, який сприяє перетворенню розрізнених уявлень на цілісний досвід. Його допомога полягає у сприянні усвідомленому процесу засвоєння культурних норм. Для цього педагог поступово розширює «ігровий репертуар», підводить малюка до ігрових ролей та дій. Він підтримує інтерес дитини до навколишнього світу та бажання відтворювати його у власних ігрових сюжетах. Завдання вихователя – сприяти засвоєнню доступних знань через збагачення емоційних вражень і практики взаємодії з однолітками. Йдеться про створення атмосфери довіри, у якій дошкільник не боїться проявляти ініціативу та фантазувати. Адже творча гра з'являється, коли педагог «наповнив» розум дитини цікавими образами, а серце – емоціями [3].

Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності полягає у вмілому та комплексному керівництві нею. Він не лише підбирає іграшки

дітям, але й цілеспрямовано «конструює» їхній ігровий досвід. Тобто сприяє поступовому переходу від зовнішніх вражень до внутрішньої самоорганізації дитини. Спершу гра з'являється на основі вражень та елементарних уявлень вихованців. Тому важливо вчасно ознайомлювати їх із суспільними явищами, розширювати їхні знання через бесіди, читання книжок, спостереження тощо. Потім, коли малюки випробовують власний досвід у грі, непомітно для них наповнювати активність новим змістом через входження у неї або введення правил, зміну умов і тощо. Загалом управління грою передбачає послідовність таких компонентів: планомірне збагачення досвіду (знання); навчання ігрових дій (вміння грати); своєчасну зміну предметного середовища (іграшок, предметів, матеріалів); комунікацію з дітьми під час гри (корекція їхньої поведінки) [2].

Сучасний дошкільний педагог створює освітній простір для дітей, підбирає засоби для підсилення їхньої внутрішньої мотивації. Він змінює методи та прийоми роботи залежно від настрою групи, індивідуальних особливостей малюків, конкретних виховних завдань. За таких умов ігрова діяльність стає справді розвивальною. Освітня робота вимагає підбору засобів (експериментів, розповідей, дослідів, іграшок, несподіванок), котрі регулювали б участь дітей у грі, а також сприяли ситуаціям успіху та задоволення [1].

Якість розвитку гри є показником ефективності педагогічного процесу загалом. Йдеться про самостійність дітей та їхнє вміння організуватися без команди вихователя. Якщо дошкільники вміють розподілити ролі, придумати сюжет і вийти з конфлікту – це означає, що педагог успішно «керував» грою та сформував у них навички саморегуляції та комунікації. У грі діти поєднують усе, чого навчилися. Якщо на занятті з малювання зображали овочі, з розвитку мовлення – описували їх, на екскурсії бачили, як розвантажують продукти, то в ігровій зоні вони створять змістовний сюжет «Супермаркету». Рівень розвитку ігрової діяльності підтверджує, наскільки ефективно вихователь зумів пов'язати та презентувати знання малюкам.

З метою організації гри у ЗДО дошкільному педагогу варто дотримуватися таких вимог щодо облаштування освітнього середовища для дітей:

- відповідність віковим особливостям розвитку: у просторі мають розташовуватися матеріали та предмети, адекватні

антропометричним і психічним даним (наприклад, висота полиць, розмір деталей);

- забезпечення динамічності та варіативності: вихователь змінює простір відповідно до свого задуму, виховних вимог або ж запитів дітей, тому іграшки зазвичай є багатофункціональними і різноманітними;

- орієнтовно-пізнавальна спрямованість: оскільки предметний світ є джерелом інформації, то треба пропонувати вихованцям усілякі матеріали (дерево, пісок, метал, пластик), та включати «незавершені» елементи (конструктор без інструкції, нетипові природні об'єкти), що спонукають до нових ігрових рішень;

- гармонійне поєднання кольорів та форм: естетика середовища «говорить» із дитиною, спонукає, забезпечує психологічний комфорт [1], [3].

Тобто правильно організований вихователем ігровий простір підказує дітям теми та сюжети ігор, навчає їх взаємодіяти з іншими та розвиває без прямого втручання дорослого. Він має бути універсальним, трансформуватися відповідно до задуму, змісту, перспектив розвитку гри. У сучасних умовах вимоги до нього доповнюються, передбачають зонування (поділ на осередки); відкритість і доступність (матеріали розташовуються на рівні очей та витягнутої руки малюків); гендерну рівність (матеріали для ігор мають відображати різні соціальні ролі задля уникнення стереотипів) та ін.

Отож, роль вихователя ЗДО у розвитку гри дітей полягає у тому, що він упорядковує їхні уявлення через змістовну активність і збагачення практичного досвіду діяльності. Він сам демонструє ігрові дії, наповнює сюжети, підказує хід подій, одночасно поглиблюючи знання, удосконалюючи уміння та навички малюків. Дошкільний педагог моделює стимульовальне середовище, поєднуючи цікаву інформацію та ігровий досвід дітей.

Ігрова діяльність під керівництвом вихователя має бути для малюків джерелом радості. Через поступове оволодіння способами розв'язання завдань та розвиток самоконтролю, просте впізнання та творче використання знань, діти переходять до стійкої внутрішньої пізнавальної позиції. Роль педагога полягає у супроводі цього процесу, що забезпечує трансформацію зовнішніх стимулів у глибоку зацікавленість і здатність до самостійного пошуку.

Дитяча гра є своєрідним «дзеркалом» професіоналізму вихователя. Вона не виникає сама по собі в порожньому просторі, а є результатом щоденної, часто непомітної освітньої роботи.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Замелюк М., Крутій К., Деснова І. Створення ігрового середовища для дітей дошкільного віку. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2025. Вип. 1. С. 93–102. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.1.14>
- 2.Пантюк Т., Ревть А., Войтович А., Возняк Я. Роль вихователя в організації ігрової діяльності для творчого розвитку дитини дошкільного віку. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2025. № 21 (53). С. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.21/53.7>
- 3.Пантюк Т., Пантюк М. Організація ігрової діяльності у дошкільному віці: навч. посіб. Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2011. 145 с.
- 4.Сараєва І., Філімонюк А. Педагогічний потенціал гри у забезпеченні якості дошкільної освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2025. Вип. 2 (32). С. 25–35. DOI: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(32\).2025.345803](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(32).2025.345803)

Олена СІВАЧЕНКО
(Житомир)

ФОРМУВАННЯ ЛІЧИЛЬНОЇ ТА ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність дослідження. Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти, одним із головних завдань навчання у закладах дошкільної освіти є формування елементарних математичних уявлень. Вони передбачають розвиток у дитини лічильних та обчислювальних навичок, що сприяє здатності логічно мислити, виконувати математичні операції та застосовувати здобуті знання у повсякденному житті [1, с. 6]

Основними завданнями дошкільного закладу є формування у дітей уявлень про лічбу, число, кількість, а також базових знань про математичні дії додавання та віднімання. Зважаючи на те, що питання формування математичних компетенцій у дітей дошкільного віку є недостатньо вивченим, воно потребує додаткового аналізу та є надзвичайно актуальним для подальших наукових досліджень. Проблематикою пошуку ефективних методів розвитку лічильних та